

Hälsoskyddsmyndighetens solarieinspektion på användningsstället - Riktlinjer

1. Allmän information

Solarium producerar ultraviolett strålning (UV-strålning) som gör huden brunare, men som också kan bränna huden och orsaka hudcancer. Internationella cancerforskningsinstitutet (IARC) har klassificerat användningen av UV-strålningsapparater som cancerframkallande för människor (grupp 1). UV-strålning från solen och solarier är helt cancerframkallande och fungerar både som initiator, dvs. utlöser cancerutveckling, och som promotor, dvs. uppmuntrar cancerutveckling. Det finns starka bevis för att exponering för UV-strålning orsakar melanom och skivepitelcancer i alla åldersgrupper och att risken för cancer är högre om exponeringen sker i unga år. Det finns måttliga bevis för att exponering för UV-strålning också ökar risken för basalcellscancer och ögonmelanom. Det finns inte heller några tröskelvärden för mängden av UV-strålningen eller exponeringstiden. Det finns med andra ord ingen säker nedre gräns för UV-strålning från solarier. UV-strålning gör också att huden åldras i förtid. Intensiv UV-strålning kan orsaka inflammation i ögats hornhinna, så kallad snöblindhet. Dessutom kan ögats lins under en längre tidsperiod utveckla grumlighet och till och med gråstarr.

För att förhindra skadliga hälsoeffekter av UV-strålning från solarier fastställs i strålsäkerhetslagen (859/2018, 171-172 §) krav och begränsningar för tillhandahållande av solarietjänster. Den viktigaste bestämmelsen är att det är förbjudet för personer under 18 år att använda solarier. Verksamhetsutövaren ansvarar för säkerheten vid användning av solarium.

Enligt strålsäkerhetslagen måste varje solarium ha en ansvarig person som är minst 18 år, som utsetts och utbildats av verksamhetsutövaren och som alltid måste vara närvarande när solarieapparaten används. Användningen av olika tekniska bevakningsmetoder gör det inte möjligt att avstå från kravet på närvaro av en ansvarig person. Vid behov kontrollerar den ansvariga personen den unges ålder och ser till att ingen under 18 år har tillgång till solariet. Verksamhetsutövaren kan utse flera ansvariga personer, t.ex. all receptionspersonal på gymmet.

Solarieapparaten ska vara placerad eller användningen ska ordnas på ett sådant sätt att kunden inte kan använda solariet utan att personalen märker det. Bestämmelsen gäller alla solarier, inklusive simbassänger och fitnesscenter.

Verksamhetsutövaren ska se till att bruksanvisningar för utrustningen och strålsäkerhetsanvisningar finns i solarieapparatens omedelbara närhet. Faktorer som förhindrar en säker användning av solarieapparaten (kontraindikationer) anges i den harmoniserade europeiska standarden EN 60335-2-27, som i Finland har godkänts som SFS-EN 60335-2-27. De viktigaste kontraindikationerna för strålsäkerheten enligt standarden anges i Strålsäkerhetscentralens (STUK) affisch "Åldersgränsen för solarier är 18 år".

Trots skriftliga anvisningar bör den ansvariga personen vid behov instruera kunden i korrekt och säker användning av solariet, särskilt under de första användningstillfällena. Det är verksamhetsutövarens ansvar att se till att kunden

Övervakning av strålningsverksamhet
Övervakning av icke-joniserande strålning

4.6.2024

skyddar sina ögon vid användning av solarier och att ögonskydd finns tillgängligt på platsen.

Intensiteten av den UV-strålning som solarieapparaten avger måste hålla sig inom de maximivärden som fastställs i STUK-förordningen (S/11/2021).

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kontrollerar de ärenden som gäller solarieverksamhet och solarieapparaten enligt 173 § i strålsäkerhetslagen som en del av sin tillsyn enligt hälsoskyddslagen (763/1994). Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska kontrollera följande saker:

- 1) att solarieanordningar har placerats eller användning av dem förhindrats så att personer under 18 år inte kan använda anordningarna utan att personalen märker det,
- 2) att den ansvariga person som avses i 172 § 1 mom. är på plats,
- 3) att kunderna ges bruksanvisningar,
- 4) att information om riskerna med att exponeras för ultraviolett strålning i solarieanordningar och om hur sådan exponering kan begränsas finns synligt framlagd i solarieanordningars omedelbara närhet,
- 5) att kundernas ögon skyddas,
- 6) att solarieanordningar har en tidsinställning,
- 7) solarieanordningars namn och typ,
- 8) solarielampors namn och typ.

Om det finns brister eller försummelser i de ärenden som inspekteras enligt strålsäkerhetslagen, förordnar hälsoskyddsmyndigheten inte om korrigerande åtgärder. STUK agerar som behörig myndighet i dessa ärenden och ålägger vid behov verksamhetsutövaren att avhjälpa de brister som konstaterats vid inspektionen. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan dock, inom ramen för sin tid och sina resurser, ge verksamhetsutövaren anvisningar och råd för att rätta till situationen.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten får ta ut en avgift av verksamhetsutövaren för den inspektion som den utför enligt 50 § i hälsoskyddslagen.

2 Överlämnande av inspektionsuppgifter till Strålsäkerhetscentralen

Enligt 174 § i strålsäkerhetslagen ska kommunens hälsoskyddsmyndighet lämna in inspektionsrapporten till STUK. Uppgifterna om inspektionen kan lämnas in med hjälp av STUKs e-blankett [Hälsoskyddsmyndighetens blankett för solarieinspektion på användningsstället](#). Blanketten hjälper dig att fylla i nödvändig information på ett korrekt sätt och du kan spara det som en pdf-fil innan du skickar in det. STUKs målinriktad behandlingstid för uppgifter om inspektion av solarier är 30 dagar.

För ytterligare information om hur man utför en inspektion och hur man lämnar in uppgifterna kan du kontakta STUKs experter på inspektion av solarium på telefonnummer 09 759 881 (växeln). Solariumsexperterna kan också kontaktas via e-post på solarium@stuk.fi.

3 Detaljerade anvisningar för att fylla i blanketten

Verksamhetsutövarens uppgifter

Representant för verksamhetsutövaren

Om resultaten av inspektionen kräver att STUK kontakter verksamhetsutövaren, kontaktas verksamhetsutövarens representant. Denna person kan också fungera som ansvarig person på användningsplatsen i enlighet med strålsäkerhetslagen.

Inspektion av användningsplatsen

Ansvarsperson(er) har utsetts. (Ansvarig är den som på användningsplatsen övervakar att den minderårige inte har tillgång till solariet och vägleder kunden)

Verksamhetsutövaren ska utse en ansvarig person på den plats där solariet används. Det kan finnas en eller flera ansvariga personer, beroende på solariets omfattning. Namnen på de ansvariga personerna behöver inte anges i blanketten, men den kompletterande informationen kan innehålla en mer allmän angivelse av de personer som kommer att agera som ansvariga personer.

I verksamhetsutövarens omsorgsplikt ingår att utbilda den ansvariga personen. Den ansvariga personen måste vara minst 18 år gammal. Han eller hon ska se till att minderåriga inte har tillgång till solariet och vid behov instruera kunden i korrekt och säker användning av solariet, särskilt under de första användningstillfällena.

Minst en ansvarsperson finns på plats när solarieapparaten är tillgänglig.

Solarieapparaten får endast användas om en ansvarig person är närvarande på platsen och effektivt kan kontrollera att en person under 18 år inte kan använda solariet. Självbetjäning av solarium utan närvaro av en ansvarig person, med hjälp av en personlig nyckel eller ett passerkort (t.ex. medlemskort), uppfyller inte kraven i strålsäkerhetslagen. Vid inspektioner, t.ex. i fitnesscenter där kunderna har tillträde med ett medlemskort även utanför receptionens öppettider, är det därför värt att uppmärksamma hur övervakningen är organiserad eller hur man förhindrar användningen av solarieapparaterna. Man bör också vara uppmärksam på placeringen av solarieapparaterna. Kan den ansvariga personen i praktiken övervaka dem som går in i solariet? Under rubriken "Ytterligare information" kan du anteckna eventuella iakttagelser om den ansvariga personens närvaro och övervakning.

Hur användningen av solariet förhindras när den ansvarspersonen inte är närvarande på användningsplatsen?

Om den ansvariga personen inte är närvarande på platsen där solariet används eller om den ansvariga personen till exempel på grund av annat arbete eller kortvarig frånvaro från platsen inte har möjlighet att

övervaka kunderna som går in i solariet och användningen av solariet, ska användningen av apparaten förhindras. Detta innebär att solarierummet eller affärslokalen måste stängas (t.ex. genom att låsa dörren till rummet) eller på annat sätt hindras från att använda utrustningen (t.ex. genom att stänga av utrustningen) när den ansvariga personen inte är närvarande. Registrera hur användningen av solariet förhindras.

Åldern på unga personer som använder solariet kontrolleras.

Vid behov ska den ansvariga personen kontrollera åldern på den person som använder solariet för att säkerställa att en person under 18 år inte kan använda solariet. Avsnittet för ytterligare information kan användas för att registrera hur ålderskontrollen utförs.

Användarna instrueras om användning av ögonskydd.

Vid behov instruerar den ansvariga personen kunden om hur han eller hon ska skydda sina ögon. Att bara stänga ögonen ger inte tillräckligt skydd mot UV-strålning, så ögonskydd måste användas. Användningen av ögonskydd är verksamhetsutövarens ansvar och verksamhetsutövaren måste vägra att tillhandahålla solningstjänster om kunden inte använder ögonskydd. I avsnittet för ytterligare information kan det sätt på vilket användningen av ögonskydd instrueras registreras.

Användarna instrueras om den tekniska användningen av apparaten och särskilt om inställningen av solningstiden.

Vid behov instruerar den ansvariga personen kunden om hur solarieapparaten används på ett säkert sätt. Den ansvariga personen ska ge instruktioner, särskilt när personen går in i solariet för första gången eller om personen inte kan använda solariet själv. Det är särskilt viktigt att instruera om användningen av timern (val och inställning av lämplig solningstid), val av möjliga ansiktslampor, och stoppknappen. Avsnittet för ytterligare information kan användas för att registrera hur vägledningen har organiserats.

Tiden i solariet bör vara sådan att huden inte blir röd efter besöket. Vid det första besöket bör man vara extra försiktig och instruera kunderna att välja max fem minuters soltid, oavsett om de är solbrända eller inte. Tiden i solariet bör därför alltid anpassas till hudens tolerans. Personer med de känsligaste hudtyperna (I och II) bör inte använda solarium överhuvudtaget. Avsnittet för ytterligare information kan användas för att registrera hur vägledningen har organiserats.

Övervakning av strålningsverksamhet
Övervakning av icke-joniserande strålning

4.6.2024

Inspektioner av solarierummet

Solarierummets namn eller nummer (om det finns flera solarieapparaterna på användningsplatsen).

Fyll i uppgifterna för varje solarium separat på blanketten. En ny enhet kan läggas till längst ner på sidan genom att klicka på knappen "Lägg till ett solarierum".

Solarieapparatus uppgifter

Namn och typ

Apparatens namn kan vanligtvis läsas på "locket" på en solariesäng och bredvid "dörren" på en ståsolarium. Namnet finns också på typskylten (figur 1), som vanligtvis finns på apparatens baksida. I trånga utrymmen kan typskylten dock inte läsas. Apparatens namn kan skrivas på blanketten eller en bild av typskylten (eller hela apparaten) kan tas och bifogas inspektionsblanketten.

Figur 1: Exempel på en typskylt för ett solarium.

De moderna apparaternas namnskyltar innehåller information (den s.k. ekvivalenskode) om vilka lampor är lämpliga för dem (figur 1). Den motsvarande koden för instrumentet i figur 1 är 180-R-(26-34)/(2-2,8). Denna kod kan registreras på inspektionsformuläret på instrumentets typskylt, om den är lätt synlig. Äldre enheter har inte denna kod.

Kortaste och längsta timerinställning

Timerns kortaste och längsta inställningstid i minuter och, i förekommande fall, sekunder ska registreras på blanketten (figur 2). Alternativt kan fotografier av timern och de tider som ska ställas in tas och bifogas inspektionsblanketten. Den kortaste tid som kan ställas in

Övervakning av strålningsverksamhet
Övervakning av icke-joniserande strålning

4.6.2024

får inte överstiga 5 minuter och den längsta tid som kan ställas in får inte överstiga 33 minuter.

Figur 2. Den kortaste och längsta timerinställning.

Solarielampor

Solarielampans namn, kod och antal

Under inspektionen är det viktigt att markera i blanketten, förutom namnet på varje lampa i anläggningen, notera också koden på lampan som anger lampans UV-intensitet och antalet av lamporna. Utifrån lampuppgifterna avgör Strålsäkerhetscentralen om lamporna i apparaten är lämpliga för användning i apparaten. Om lamporna är för kraftiga kan STUK ålägga operatören att byta ut dem.

UV-lysrör är den vanligaste typen av UV-lampor som används i solarier. Metallhalogenlampor används huvudsakligen som "ansiktslampor" med nödvändiga UV-filter. Filtren är vanligtvis färglösa eller violetta. När det gäller metallhalogenlampor förhindrar filtren att lampmärket på lampan eller dess sockel kan läsas. I detta fall finns det inget behov att ta reda på deras namn, och blanketten fylls i med en uppgift "ansiktslampa, inget namn". Antalet av lamporna kommer dock att räknas. Figur 3 visar ett solarium med olika typer av solarielampor. Förutom de långa lysrör som finns överst och längst ner, innehåller den övre delen av apparaten kortare lysrör samt lampor för ansiktet.

Övervakning av strålningsverksamhet
Övervakning av icke-joniserande strålning

4.6.2024

Figur 3: Solarium med olika typer av solarielampor.

Namnen på lysrören i apparaten ska skrivas så exakt som möjligt, inklusive kombinationer av bokstäver och siffror, t.ex. "Ultra Tan XR 800 High Power 100 W" (figur 4). Lampornas namn ska avläsas från själva lamporna och inte t.ex. från lampinformationen på väggen i solarierummet. För lysrör finns lampnamnet vanligtvis i ändan av röret och är lättast att läsa med en ficklampa (du behöver inte slå på apparaten för att kontrollera lamporna och undvik därmed att utsätta dig för UV-strålning). Anordningen kan ha olika typer av lampor, och i så fall ska varje lampa kontrolleras separat. Antalet olika lampor i apparatens övre och nedre del (eller i den vertikala apparaten) ska markeras separat. Om det finns en lampkod på solariets lysrör ska den registreras, t.ex. "100-R-27/2,7" (figur 4).

Figur 4. Information om solarielampan.

Informationen om lampornas namn, koder etc. kan skickas som fotografier (bilagor) i stället för att skrivas in på blanketten.

Skriftlig information om riskerna med UV-strålning och hur man skyddar sig mot UV-strålning samt begränsningen av exponering för strålning ges. T.ex. STUKs K18-solarieaffisch med en notering om att det är förbjudet för personer under 18 år att använda solariet är lämplig som instruktion. Ange platsen för affischen i fältet för ytterligare information. Om STUK K18-solarieaffischen inte används som strålsäkerhetsguide, bifoga en bild på guiden som används som bilaga till kontrollblanketten.

Verksamhetsutövaren ska se till att information om farorna med ultraviolett strålning från solariet och om begränsning av exponeringen är väl synlig på den plats där solariet används.

I kommersiella lokaler där betalningsmaskinen är placerad i ett annat rum än solariet ska bruksanvisningen och strålsäkerhetsinstruktionerna finnas tillgängliga vid betalningsmaskinen.

STUK-affischen "ÅLDERSGRÄNS FÖR SOLARIUM ÄR 18 ÅR" (figur 5) vid betalstationen och i det enskilda solarierummet anses vara tillräcklig instruktion om säkerheten för UV-strålning. Om solarierummet saknar denna instruktion, men istället innehåller andra instruktioner, ska dessa registreras under "Ytterligare information", fotograferas och skickas som en bilaga till blanketten.

Användaren av solariet får inte få någon information som strider mot den information om strålsäkerhet som ges på STUK-affischen. Till exempel bör påståenden om att användningen av ett solarium främjar hälsa eller botar sjukdomar inte göras. Det bör inte heller rekommenderas att använda kosmetik, t.ex. krämer eller andra produkter som påstås främja solbrännan innan man går till solariet.

Varningar om UV-strålning och fotosensibiliserande läkemedel är inte obligatoriska i solarierummet, men de kan sättas upp. Informationsbroschyrer med en förteckning över dessa läkemedel och produktnamn är kanske inte heltäckande eller uppdaterade. Om förteckningen behålls är det lämpligt att inkludera ett uttalande om att de läkemedel som anges i förteckningen är exempel. På så sätt skulle förteckningen inte ge felaktig eller ofullständig information.

Övervakning av strålningsverksamhet
Övervakning av icke-joniserande strålning

4.6.2024

**ÅLDERSGRÄNS FÖR SOLARIUM
ÄR 18 ÅR**

Solariebesök höjer din risk att insjukna i hudcancer, så använd ditt sunda förnuft. I Finland är solarium förbjudet för personer under 18 år.

Välj tid i solarium enligt din hudtyp.
Din hudtyp påverkar hur din hud blir brun och bränd.

Hudtyp och känslighet för UV-strålning	1. gången	2. gången	Senare gånger
Mycket känslig Endrarna alltid ljusa, blir inte bruna	Använd inte solarium		
Känslig Endrarna ljusa, blir lite bruna	Använd inte solarium		
Normal Endrarna ganska ljusa, blir bruna lite i lagret	5 minuter	10 minuter	10-15 minuter
Modelländskänslig Endrarna rikligt, blir alltid bruna	5 minuter	10 minuter	10-15 minuter

Anvisningar för solariebesökare

- Använd solarium enligt din egen hudtyp.
- Om du använder läkemedel, fråga din läkare om solariebesök.
- Rengör huden från krämer och kosmetik före ett solariebesök.
- Använd inte produkter som förstärker eller påskyndar solarie-solbränna. Kosmetika och mediciner kan öka risken för brännskador.
- Skydda ögonen från solariums UV-strålning med ögonskydd. Ögonskyddet ökar inte infektions- och tillfälliga skador.
- Skydda känsliga hudpartier som t.ex. ärr, tatueringar och könsorgan.
- Använd inte solarium hela tiden. Börja med ett högst 5 minuters besök. Se hudtypstabellen bredvid för riter för senare besök.
- Gör uppehåll minst 48 timmar mellan de två första besöken, så du hinner märka om du skulle få biverkningar.
- Avbryt användningen av solarium och rådfråga läkare om du märker utslag, klåda eller andra biverkningar.
- Såta aldrig bade i solarium och ute i solen samma dag.
- Använd inte solarium fler än 20 gånger per år.
- Använd inte trasig solariumutrustning. Tala med personalen om britten som du märkt.

Hälsorisker med solarium

Solariebesök får inte förorsaka att huden rodnar eller blir bränd.

Den starka UV-strålningen i ett solarium kan förorsaka bestående ögon- och hudskador, såsom grå stær, nedsatt syn och hudcancer.

Ju yngre du börjar använda solarium, desto högre är din risk att insjukna i melanom. Om man börjar regelbundna solariebesök före 35 års ålder, höjs risken för melanom med 75 %.

Upprepade solarieexponeringar leder till att huden åldras i för tid och din risk för att insjukna även i basaliom- och skivcellcancer höjs. Diskutera med din läkare, om ett födelsemärke börjar klia, växa, bli mörkare eller förändras, eller om det uppstår andra ovanliga förändringar i huden.

Strålsäkerhetscentralen (STUK) rekommenderar inte användning av solarium.

Använd inte solarium, om

- du är under 18 år
- din hud är solbränd för tillfället
- du bränner dig lätt i solen
- du har ofta bränt dig i solen i barndomen
- du blir inte brun i solen
- din hud är fuktig eller du har friskar
- du har många födelsemärken
- du själv eller en nära släkting har haft hudcancer
- du använder mediciner eller kosmetika som förorsakar ljuskänslighet.

stuk
STRÅLSÄKERHETSCENTRALEN
www.stuk.fi

Figur 5. STUKs solarieaffisch

Korta knappinstruktioner för användning av solarieapparatus reglage/knappar finns tillgängliga. Ange i fältet för mer information var de finns.

För att förhindra hälsorisker bör solarierummet, utöver strålsäkerhetsinstruktionerna, ha instruktioner (figur 6) om hur man använder timern (val och inställning av lämplig solningstid), val av möjliga ansiktslampor, och stoppknappen. Dessa instruktioner bör finnas tillgängliga även när användaren av solariet får muntliga instruktioner om hur utrustningen ska användas.

Övervakning av strålningsverksamhet
Övervakning av icke-joniserande strålning

4.6.2024

Bruksanvisning för Luxura V5 solarium

1. Du kan följa hur din solariesession fortskrider på skärmen
2. Du kan starta solariet (startar automatiskt 3 minuter efter betalningen)
3. Du kan justera ventilationen till en lägre nivå
4. Du kan justera ventilationen till en högre nivå
5. Du kan stoppa apparaten vid behov

Figur 6: Exempel på teknisk bruksanvisning ("knappanvisning").

Ögonskydd finns tillgängliga. Ange i fältet för mer information var de finns.

Om ögonskydd eller skyddsglasögon säljs på solariets användningsställe och inte är tillgängliga gratis, kan det uppstå en situation där kunden inte alls skyddar sina ögon. Om kunden inte har tillgång till ögonskydd eller skyddsglasögon ska verksamhetsutövaren eller den ansvariga personen vägra att tillhandahålla tjänsten på grund av den hälsofara eller risk det innebär.

Andra observationer i samband med inspektionen av solarieapparaten?

Det är en bra idé att på blanketten anteckna eventuella andra problem (t.ex. en trasig lampkupa) som kan påverka strålsäkerheten.

Mer information

Åtgärdade verksamhetsutövaren under inspektionen några brister som upptäcktes i samband med inspektionen?

Om det finns brister eller försummelser i ärenden som omfattas av inspektion enligt strålsäkerhetslagen kommer hälsoskyddsmyndigheten inte att kräva korrigerande åtgärder. STUK agerar som myndighet i dessa ärenden och ålägger vid behov verksamhetsutövaren att avhjälpa de brister som konstaterats vid inspektionen. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan dock, inom ramen för sin tid och sina resurser, ge verksamhetsutövaren anvisningar och råd för att rätta till situationen.

Om verksamhetsutövaren har åtgärdat brister under inspektionen ska det i fältet för ytterligare information anges vilka brister som har åtgärdats.